

Framhald av síðu 11

irnar, er óvíst, men frágreiðingin, ið yvirfríðingarnavndinfekk til vegs, sigur, at hetta hevur litlan ella ongan týðning, men at Funningsfjørður kanska eigur at verða kannaður nærri. Henda kannning verður, hvat SEV sigur frá, gjørd, áðrenn støða verður tikin til, hvussu ókið fram við Funningsfjørð verður bygt út. Hin vegin er neyvan ivi um, at smoltframleiðarar kundu fingið virðismikið gagn av samstarvi við SEV.

Tá fyrirtøkan hevur fingið tamarhald á vatn-nøgðunum og leitt tær í tunellir, var møgulegt hjá smoltframleiðarum at fáa feskvatnstilrenning úr hesum tunlum í neyðgarni, sum smoltári torna upp. Her er soleiðis talan um stýring á vatni, ið neyðugt er til framleiðslu og kundi hetta tá givið fleiri arbeidsplass.

Lógargrundarlag

Sum kunnugt, so hevur tann kommunali felagskapurin, sum SEV er, gingið sína tungu gongd gjøgnum landsins fyrri skrivaðu lógir og reglur, fyrri at enda at verða støðgaður av lóggevaranum sjálvum (løgtingsinum).

Í hesum samanhangi hav vit til tíðir sæð menn eftirlýst tað sokallaða »elektrisitetsráðið«. Vísandi til skjølina 1 og 2 sæst samanseting av hesum eins væl og kunngerð um, at danska sterkstremysreglugerðin frá 12. nov. 1962 verður sett í gildi í Føroyum. Henda reglugerð víðger rakstur og bygging av framleiðslu og byttisvirkjum. Hetta varð samtykt í 1978 um tað mundið, tá núverandi lögmaður leiddi samgongu í Tinganesi saman við landsins fyrsta orkumálaráðherra, so eisini hesi víðurskipti skuldu verið í lagi.

Framhald av síðu 13

eisini grein um ætlanina at brúka kolvatnið har til allaaling.

Orkuráðið hevur í eina tíð arbeitt við hesum spurningi og hava teir herfyri gjørt eina rættiliga drúgva frágreiðing. Vit hava fingið loyvi at hyggja í hana og prenta vit nøkur brot úr henni, fyrri at lesarin betur kann skilja hvat tað í veruleikanum snýr seg um.

Í frágreiðingini verður fyrst greitt frá alingini yvirhøvur og stendur har m. a.:

Búskaparligar avleiðingar

Ein samlað útbýgging av vatnorkuni á Eiði merkir ikki, at tað verður neyðugt at seta elprisirnar upp komandi árin. Tvørtur ímóti vísaútrokningar hjá SEV, at tað verður møgulegt at halda ein elpris, ið veksur eini 2-3% minni árliga enn inflátióin í samfelagnum annars.

Sambært frásøgn frá hagdeildini roknast inflátióin til 9% og ikki 8%, sum framført av meirilutunum.

Ført hevur verið fram, at føroyska samfelagið hevur ikki ráð, til so stórar iløgur sum vatnorkuútbýggingin er. Hertil kann sigast, at spurningurin er, um vit hava ráð at lata vera, kannning hjá bæði orkuráðnum og SEV vísa nevnliga, at yvir eitt longri áramál er ein vatnorkuútbýgging meira rentabul enn ein diesel-loysn. Tað er rætt, at ein full útbýgging vil merkja eina størri iløgu enn uppsetan av einum diesel-motori og soleiðis í fyrsta umfari skapa eina størri uttanlandsskuld. Hesin vansi verður tó uppvegaður av, at tað er møgulegt at fáa eina meiri lagaliga langfreistaða figging til eina vatnorkuútbýgging.

Vatnorkuútbýggingin kemur soleiðis ikki at tyngja landsins likviditet í komandi árum, sum ein kundi væntað við eini iløgu upp á umleið kr. 500.000.000 í leypandi krónum.

Ein vatnorkuútbýgging merkir sparing í oljutú-reiðslunum. Hvussu stór ein tilik sparing verður, avhøngur av hvørji gongd oljuprisirnar hava. Prisurin er í dag 28\$ fyrri tunnuna, men roknað verður við eina størri prisøkning í komandi árum. Kenda analysuinstittutið Data Resources Inc. metir, at fram móti ári 2000 verður oljuprisurin hækkaður til 92\$ fyrri tunnuna. Við ymskum alternativum verður sparingin henda

»Fiskaaling er í støðugum vøkstri um allan heim, og um okkara leiðir er tað serstakliga aling av fiski av laksasætt, ið hevur borið væl til.

Dnir hava í mong ár verið undangongumenn innan silaaling, og norðmenn liggja í dag klárt á odda innan laksaaing.

Fyritreytirnar fyrri hesum eru fyrst og fremst triggjar:

1. Náttúruviðurskiptini hóska væl til hesi fiska-sløg.
2. Í dag ber væl til at ala yngul av sili og laks í stórum nøgðum.
3. Marknaðarprisurin hevur verið góður.

Skjal 3. Árlig oljusparing		
	Prisur i dag	Prisur eftir hækking
Eiði I 17 Gwh pr ár	8.391.000	27.571.000
Eiði I-IV 59 Gwh p ár	29.122.000	95.687.000

Hjálagt álítnum eru skjølina 4-5 og 6, ið vísa úrslit av teim kanninum, SEV hevur gjørt fyrri at finna tað figgarligu skilabestu loysnina av útbýggingini.

Soleiðis visir skjal 4 úrslitið við vatnorkuútbýgging sum ætlanin er at byrja nú, meðan motorar 5 (2-takt) eru skotin út, og visir kanningin eitt endaligt úrslit upp á 780-1 mill.

Mótvegis hesi ætlan visir skjal 5 eina útbýgging av termiskari orku, nú meðan vatnorkan verður útskotin til 1991/92-1995/96, og verður endaliga úrslitið 840,4 mill. kr. Ein meirkostnaður upp á 7,8%.

Skjak 6 gevur úrslitið við ymskari real-rentu — oljuprishaækking einans 2% og liníar/annuitets avkrisingar, og visir hesi eisini, at vatnorkuútbýggingin hevur fyrimum.

Niðurstøðan:

Hjálagt álítnum eru skjølina 4-5 og 6, ið vísa úrslit av teim kanninum, SEV hevur gjørt fyrri at finna tað figgarligu skilabestu loysnina av útbýggingini.

Soleiðis visir skjal 4 úrslitið við vatnorkuútbýgging sum ætlanin er at byrja nú, meðan motorar 5 (2-takt) eru skotin út, og visir kanningin eitt endaligt úrslit upp á 780,1 mill.

Mótvegis hesi ætlan visir skjal 5 eina útbýgging av termiskari orku, nú meðan vatnorkan verður útskotin til 1991/92-1995/96, og verður endaliga úrslitið 840,4 mill. kr. Ein meirkostnaður upp á 7,8%.

Skjal 6 gevur úrslitið við ymskari real-rentu — oljuprishaækking einans 2% og liníar/annuitets avkrisingar, og visir hesi

Tær stóru nøgdarnar av avlopshita frá idnaði og kraftverkum kunnu lutvis nýttast innan alivinnuna, og hetta var just evni á »symposium« í Stavanger 29.-30. mai 1980. Tað sigur eitt sindur um áhugan fyrri hesum, at 240 lut-takarar úr 29 londum vóru á fundinum, sum vóru fyriskipaðir av FAØ (Food and Agriculture Organisation of the U.N.) og EIFAC (European Inland Fisheries Advisory Commission) í felag, og stuðlaðir av ICES (International Council for the Exploration of the Sea). Úr Føroyum luttók Andrias Reinert fyrri Fiskirannsóknarstovuna.

19.-20. februar í ár var í Oslo norðurlendskt seminar um, »Udnyttelse af spillvarme til akvakultur formål« við luttøku úr øllum Norðanlondum. Fleiri føroyingar vóru við á hesum seminari.

Tað vóru Norska Olje-

eisini, at vatnorkuútbýggingin hevur fyrimum.

Niðurstøðan:

1. Við tí, sum her er framført, og annars tí tilfari, sum fylgillig í málinum, metir minnilutin tað heilt burturvíð at støða skilaga útbýggingini hj SEV.

2. Minnilutin metir tað órimuligt at tileikisgera kommunala samstarvið hjá felagnum SEV, eins væl og hetta er at bróta niður tað kommunala sjálfstýrið, ið er ein týðandi liður í okkara samfelagsskipan.

Minnilutin setir sostatt einki uppskot fram.

Minnilutin í serligu 6-mannavndini, 6. mars 1985.

Asbjørn Joensen
Agnar Nielsen

og Energidepartementet og Fiskeridepartementet, sum skipaðu fyrri hesum fundum.

(Norðurland og Bretland)

Vit kunnu nýta avlopshita, eitt nú kolvatn:

1. At ala fiska, djóra-ella plantusløg, ið trivast btur í liggjari umhvøvi. Dømi: tilapia, állur, hvasshvoysa (pigvar), tunga (Dover seld), rækjur, hummari, skeljafiskur av ymskum slag, ella eitt nú vakstrarhús.

2. At skunda undir vøxturin serstakliga á vetri hjá sløgum, ið annars trivast væl á nattúrgivna umhvøvinum. Dømi: laksaaisting, ið pumpar sjógv upp í hyljar á landi, og nýtir kolvatn, at »optimera« vøxturin á hesum fiski til marknaðin.

3. At framleiða størri og tí betri sjóbúan fisk til alisteiðir í sjógv. Dømi:

Vanlig smoltstøð, ið nýtir kolvatn sum orkukeldu. »Polarlaks« í Islandi.

4. At klekja og byrjunarfoðra stórt tal av sili og/ella laks til aðrar smoltstøðir, at ala viðari til sjóbúan fisk.

5. Í samband við royndarstøð innan havbúnað. Dømi: royndarstøðirnar á Sunndalsøra og Matre í Noregi, Forsmark í Svøriki, Enstedværket og Skærbækværket í Danmark og t. d. Hunterstone kjarnorkuverkið í Bretlandi.

Avlopshiti í Føroyum

Orkuráðið skipaði fyrri fundi 2. januar 1985 á Hotel Hafnia í sambandi við nevnda seminar í Oslo í februar. 20 mans komu á fundin, og 3-manna nevnd varð vald at víðgera evnið. Arbeidið varð býtt soleiðis:

Søren Joensen skuldi kanna, hvussu nógvan avlopshita flakavirkini hava. Finn Christiansen hvussu nógvan avlopshita SEV hevur og Andrias Reinert skuldi kanna, hvat og hvussu nógv fiskalaalar framleiða (og hvat teir ynskja at framleiða).

SEV og avlopshiti

Finn Christiansen, sum hevur kannað avlopshitan hjá SEV, sigur í síni niðurstøðu, at kanningarnar vísa, at avlopshiti í Føroyum er avmarkaður samnbórið við aðrastaðni og má tí vera skilabest fyrri vinnuna sum heild, og fyrri landið uppá longri sikt, at nýta hitan til at fáa sum mest burturvíð fiskasløgum ella øðrum verum, sum frammanundan trivast í okkara umhvøvi, eru egnaði at ala og kunnu geva góðan pris.

Upphiting av vatni

Í frágreiðingini frá Fiskaaling/Fiskirannsóknarstovuni verður víst á, at tá alingin av ælabogasilum byrjaði í 1969 í Skálafirði, sóu menn, at síni vuku seint og høvudsorsøkin til henda litla vøxtur var hitin í áarvatninum í Føroyum. Bør einar 4 mánaðir í sumri er nógv flótt at silini vaksa væl.

Nú fingur føroyingar so úrslit frá donum um upphiting av vatninum og varð hetta so eisini gjørt í Føroyum m. a. við at seta upp oljufyr. Í 1973 var borið uppá mál við táverandi SEV-stjóra at gera royndir at ala sil í samband við kolvatnið frá nýggja elverkinum á Sundi.

Hetta árið uppagaðu menn lýggju keldurnar við

Hamrá og varð øll kleking og byrjunarfoðring flutt til Air. Tann óbeinleiðis avlopshitin frá flögvu keldunum har er so orsøkin til, at støðin við Air er so mikið nógv útbygd.

Sidani eru bygdar fleiri smoltstøðir kring landið og brúka tær flótt kolvatn, tær fáa endurvinnning við at brúka hitavekslara, tær brúka hitapumpur og so vanligt oljufyr.

Um tær fyra størstu smoltstøðirnar í landinum og um avlopshitamálið verður sagt í frágreiðingini:

Orka — Verandi smoltstøðir — Sund

»Taka vit tær 4 alistøðirnar Pf. Fiskaaling, Pf. Harenga, Pf. Vitin og Pf. Laksa undir einum er tær okkara til-samans 3,5 MW av hesum oljufyring/hitapumpa 1,0 MW endurvinnning í hitavekslara 1,6 MW flögvar keldur 0,9 MW

Sammeta vit hesi tøl við orkunum, sum er tøk í kolvatninum í Sundi, og rokna við 60 l/ssek og 25-30° heitum kolvatni, so rennur 6 ferðir orkan, ið hesar 4 støðir tilsamans kunnu vinna sær úr oljufyrinum, í havið her, og gott 3 ferðir ta orku, ið tøk er frá keldum ú oljufyr.

Givið er tí at hitin í kolvatninum á Sundi kann nýtast innan fiskaaling.

Longu í 1972 gjørdi Fiskirannsóknarstovan vart við hetta í skrivi við heitinum:

Royndir at ala sil í Føroyum og møguleikarnir fyrri laksaaing.

Niðast í síðu 3 lesa vit:

»Skulu vit hugsa um at vera við í hesum báti, má fólk útbúgvast til hetta endamál, og rættiliga stór alisteið gerast eftir nýggjastu royndum aðrastaðni, og helst har hiti fæst biliga á einhvønn hátt. Vert hevði verið at kannað um nakað kundi verið gjørt í sambandi við nýggja el-verkið á Sundi. Ein treyt fyrri hesum er tó sjálvandi at nógv mikið vatn er til taks her«.

Í 1973 vóru fyrstu samráðingarnar við SEV um hetta mál, og eisini í »Fiskaaling 1976« verður víst á møguleikarnar.

Tosað hevur verið um hetta við fólk frá VKI í Danmark.

Kolvatn úr motorunum á Sundi varð sent til Noregs at kanna í februar 1981 og spurningurin um nýtslu av kolvatninum og vatni sum heild varð víðgjørdur á fundi við Orkuráðið 25. mars 1981.

Framhald á síðu 18